वता, भूतेन्द्रियमनसां दोषात् भ्रमप्रमादकरणापाटवादि-प्रयुक्ता एव वचसामविशुद्धयः सम्भाव्यन्ते, न चेश्वरवचसि तासां सम्भवः, तदुक्तम् "रागाज्ञानादिभिर्वक्ता यस्तत्वाद-नृतं वदेत् । ते चेश्वरे न विद्यन्ते स ब्रूयात् कथमन्यथेति"।

ननु तेनेश्वरेण वेदस्य प्रणीत इत्यत्रैव विप्रतिपत्तिरत-आह । उप० "तद्वचनादाम्नायस्य प्रामाण्यमिति" १०सू०।

"इति शास्त्रपरिसमाप्तौ । तद्वचनात्तेनेश्वरेण वचनात् प्रणयनादाम्नायस्य वेदस्य प्रामाण्यं तथाहि वेदास्ता-वत् पौरुषेया वाक्यत्वादितिसाधितं नचास्मदादयस्तेषां सहस्रशाखावच्छिन्नानां वक्तारः सम्भाव्यन्ते, अतीन्द्रि-यार्थत्वात्, नचातीन्द्रियार्थदर्शिनोऽस्मदादयः। किञ्च-प्रोक्तावेदा महाजनपरिगृहीतत्वात् यन्नाप्तोक्तं न तन्म-हाजनपरिगृहीतं महाजनपरिगृहीतञ्चेदं तस्मादाप्तो-क्तम् । स्वतन्त्रपुरुषप्रणीतत्वञ्चाप्तोक्तत्वम् । महा-जनपरिगृहीतत्वञ्च सर्व्वदर्शनान्तःपातिपुरुषानुष्ठी-यमानार्थत्वम्, क्वचित् फलाभावः कर्म्मकर्तृसाधनवै-गुण्यादित्युक्तम् । कर्तृस्मरणाभावान्नैवमिति चेन्न कर्तृ-स्मरणस्य पूर्व्वमेव साधितत्वात्, तत्प्रणीतत्वञ्च स्वतन्त्र-पुरुषप्रणीतत्वादेव सिद्धम्, न त्वस्मदादीनां सहस्रशाख-वेदप्रणयने स्वातन्त्र्यं संभवतीत्युक्तत्वात् । किञ्च प्र-माया गुणजन्यत्वेन वैदिकप्रमायाअपि गुणजन्यत्वमाव-श्यकं तत्र च गुणोवक्तृयथार्थवाक्यार्थज्ञानमेव वाच्य-स्तथा च तादृश एव वेदे वक्ता, यः स्वर्गापूर्व्वादिविष-यकसाक्षात्कारवान्, तादृशश्च नेश्वरादन्य इति सुष्ठु" ।

औलूखल त्रि० उलूखले क्षुण्णं शैषिकोऽण् । १उलूखलेपिष्ट-यावकादौ । उलूखले भवः अण् । २उलूखलभवे शब्दादौ च । "अभिषुणतौलूखलानुद्गायता" कात्या० १०,३,११, । "उलूखलेभवा औलूखलाः ध्वनयः" कर्कः

औवेणक न० "अपरान्तकमुज्जोष्यं मद्रकं प्रकरीं तथा । औ-वेणकं सरोविन्दुमुत्तरं गातकानि च" या०उक्ते गीतिभेदे

औशनस न० उशनसा शुक्रेण प्रोक्तम् अण् । शुक्रेण प्रणीते १उपपुराणे "तथैवौशनसेरितम्" कूर्म्मपु० २दण्डप्रणयनरूपे शास्त्रे च । ३धर्म्मशास्त्रभेदे तच्च प्रतिलोमजातवर्णसङ्कर विभागप्रतिपादकप्रायम् । उशनसा दृष्टं साम अण् । ४उशनसा दृष्टे सामनि । तस्येदम् अण् । ५तत् सम्ब-न्धिनि त्रि० । "व्युह्य चौशनसं व्यूहम्" भा०व० २८४अ० । "लोकमौशनसं दिव्यं शक्रलोकञ्च गच्छति" भा०अनु०१०७अ० । उशनसि भवः अण् । ६शुक्रभवे स्त्रियां ङीप् सा च ७देवयान्याख्यायां तदीय दुहितरि "विद्ध्यौशनसि ! भद्रन्ते न त्वमर्होऽस्मि भाविनि !" भा० आ० ८१ अ० देवयानीं प्रति कचोक्तिः ।

औशिज पु० उशिगेव प्रज्ञा०अण् । १इच्छायुक्ते । "औशि-जाय वणिजे दीर्घश्रवसे" ऋ० १,१११,११ । २प्रवरर्षिभेदे "काक्षीवतामाङ्गिरसौचथ्यगौतमौशिजकाक्षीवतेति" आश्व० श्रौ० १२,११,३ ।

औशीनर पु० उशीनरस्यापत्यम् उत्सा०अञ् । उशीनरस्या-पत्येषु शिविप्रभृतिषु । उशीनरनृपश्च १३७५पृ०उशीनर-शब्दे उक्तः । तत्सुताश्च "उशीनरस्य पत्न्यस्तु पञ्च राज-र्षिवंशजाः । नृगा कृमिर्नवा दर्वा पञ्चमी तु दृषद्वती । उशीनरस्य पुत्रास्तु पञ्च तासु कुलोद्वहाः । तपसा चैव महता जाता वृद्धस्य चात्मजाः । नृगायास्तु नृगःपुत्रः कृम्याः कृमिरजायत । नवायास्तु नवः पुत्रोदर्वायाः सुव्रतो ऽभवत् । दृषद्वत्यास्तु संजज्ञे शिविरौशीनरो नृपः" हरिवं०३१अ० उक्ताः तच्चरितञ्च भा०वन०१९६अ० । "देवानां कथा संजाता महीतलं गत्वा महीपतिं शिवि-मौशीनरं साध्वेनं जिज्ञासिष्याम इति । एवं भो इत्युक्त्वा अग्नीन्द्रावुपातिष्ठेताम् । अग्निः कपोतरूपेण तमभ्यधावदामिषार्थमिन्द्रः श्येनरूपेण । अथ कपोतो राज्ञो दिव्यासनासीनस्य उत्सङ्गं न्यपतत् । अथ पुरो-हितो राजानमब्रवीत् । प्राणरक्षार्थं श्येनाद्भीतो भवन्तं प्राणार्थी प्रपद्यते । वसु ददातु अन्तवान् पार्थिवोऽस्य नि-ष्कृतिं कुर्य्यात् । घोरं कपोतस्य निपातमाहुः । अथ क-पोतो राजानमब्रवीत् । प्राणरक्षार्थं श्येनाद्भीतो भवन्तं प्राणार्थी प्रपद्ये । अङ्गैरङ्गानि प्राप्यार्थी मुनिर्भूत्वा प्रा-णांस्त्वां प्रपद्ये । स्वाध्यायेन कर्षितं ब्रह्मचारिणं मां विद्धि । तपसा दमेन युक्तमाचार्य्यस्याप्रतिकूलभाषिणम् एवं युक्तम-पापं मां विद्धि । गदामि वेदान् विचिनोमि छन्दः सर्वे वेदा अक्षरशो मे अधीताः । न साधु दानं श्रोत्रियस्य प्रदानं मा प्रदाः श्येनाय न कपोतोऽस्मि । अथ श्येनो राजानमब्रवीत् । पर्य्यायेण वसतिर्म्मा भवेषु सर्गे जातः पूर्व्वमस्मात् कपोतात् । त्वमाददानोऽथ कपोतमेनं मा त्वं राजन् ! विघ्नकर्त्ता भवेथाः । राजोवाच । केनेदृशी जातु पुरा हि दृष्टा वागुच्यमाना शकुनेन संस्कृता । यो वै कपोतोवदतेमाञ्च श्येन उभौ विदित्वा कथमस्तु साधु । नास्य वर्षति वर्षकाले नास्य बीजं रोहति काल उप्तम् । भीतं प्रपन्नं योहि ददाति शत्रवे न त्राणं